

Sygn. akt III AUa 999/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Beata Górska (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2016 r. w Szczecinie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 listopada 2015 r. sygn. akt IV U 225/15

oddala apelację.

SSA Beata Górska SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka –

Stelmaszczuk

Sygn. akt AUa 999/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lutego 2015 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił J. K. prawa do emerytury nauczycielskiej, ponieważ ostatnim okresem jego zatrudnienia przed dniem zgłoszenia wniosku o emeryturę było zatrudnienie w charakterze rektora, które to stanowisko nie zostało wymienione w Karcie Nauczyciela jako praca wykonywana w szczególnym charakterze.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony, który wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do wnioskowanego świadczenia. Podniósł, że zgodnie z treścią art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, aby uzyskać prawo do emerytury miał on do dnia 31 grudnia 2008 r. legitymować się 20-letnim okresem zatrudnienia jako nauczyciel oraz 30-letnim okresem

składkowym i nieskładkowym, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W ocenie ubezpieczonego, oczywiście miał on obowiązek przed złożeniem wniosku o emeryturę rozwiązać stosunek pracy jako nauczyciel, jakkolwiek nie musiał go składać bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy nauczyciela, lecz mógł - przed jego złożeniem - kontynuować zatrudnienie w innym charakterze.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, powołując się na argumentację podaną w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. K. emeryturę od 1 stycznia 2015 r. oraz orzekł o kosztach.

Sąd I instancji ustalił, że J. K., urodzony (...) posiada wykształcenie wyższe magisterskie – filologia romańska, specjalność nauczycielska. Od 1 września 1982 r. do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony wykonywał pracę nauczyciela, okresowo pełniąc również funkcję dyrektora, wychowawcy. Na dzień 31 grudnia 2008 r. J. K. udowodnił 20-letni okres zatrudnienia jako nauczyciel oraz 30 letni okres składkowy i nieskładkowy. Okresowo ubezpieczony łączył obowiązki nauczyciela z pełnieniem funkcji radnego i posła. Od 1 października 1992 r., J. K. był zatrudniony w (...) w K.:

- w okresie od 1.10.1992r. do 30.09.1993r. na ½ etatu jako nauczyciel,

- w okresie od 1.10.1993r. do 31.12.1993r. na cały etat jako dyrektor (...). W wyniku reorganizacji jednostki, z dniem 1 stycznia 1994r. utworzono (...) w K., gdzie w okresie od 1 stycznia 1994r. do 31 października 1999r., w wymiarze pełnego etatu, ubezpieczony pracował jako nauczyciel piastując funkcję Dyrektora Szkoły.

W wyniku kolejnej reorganizacji powstało nowy (...) w K., w którym ubezpieczony wykonywał pracę nauczyciela oraz pełnił funkcje Dyrektora (...):

- od 1.11.1999r. do 31.08.2003r. – cały etat, nauczyciel i p.o. Dyrektora (...),

- od 1.09.2003r. do 30.11.2005r. – cały etat, nauczyciel i Dyrektor (...),

- od 1.12.2005r. do 31.10.2006r. – 1/2 etatu, nauczyciel,

- od 1.11.2006r. do 12.11.2006r. – 8/12 etatu, nauczyciel,

- od 13.11.2006r. do 4.11.2007r. – cały etat, nauczyciel i Dyrektora (...),

- od 5.11.2007r. do 30.09.2009r. – 1/2 etatu, nauczyciel,

- od 1.10.2009r. do 31.10.2009r. – 4/12 etatu, nauczyciel.

Stosunek pracy ustał w oparciu o art.23 ust. 1 pkt. 1 i art. 23 ust.4 pkt.1 Karty Nauczyciela – na mocy porozumienia stron, na wniosek nauczyciela.

W dniu 29 kwietnia 2009r. Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę w sprawie likwidacji Zespołu (...) w K.. Na rok szkolny 2009/2010 zaprzestano rekrutacji na pierwszy rok, zaś całkowita likwidacja (...) nastąpiła z dniem 31 sierpnia 2011r., po zakończeniu przez słuchaczy cyklu kształcenia.

Edukacja nauczycielska miała być kontynuowana w ramach kształcenia zawodowego – w powołanej (...) w K. (utworzona w miejsce Zespołu (...) w K. i (...) w K.).

Od 7 października 2009 r., do chwili obecnej, J. K. jest zatrudniony jako Rektor (...) w K..

Dnia 8 stycznia 2015r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 4 lutego 2015r., odmówił ubezpieczonemu J. K. prawa do emerytury.

W oparciu o treść art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.Dz.U. z 2015r., poz. 748 z późn.zm.), w zw. z art. 88 ust. 1, ust. 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014r., poz. 191 z późn.zm.) Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonego za uzasadnione. Podkreślił, że warunkiem skorzystania z uprawnienia do przejścia na emeryturę bez względu na wiek na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela jest posiadanie 30-letniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej, a w przypadku nauczycieli szkolnictwa specjalnego 25-letniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej w szkolnictwie specjalnym oraz rozwiązanie na swój wniosek stosunku pracy. W myśl zaś art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. mogą przejść na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli do dnia 1 stycznia 2009 r. spełnili przesłanki do uzyskania emerytury określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy oraz nie przystąpili do OFE albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Sąd I instancji podkreślił, że J. K. posiada ponad 20-letni staż pracy w charakterze nauczyciela oraz łączny staż ubezpieczeniowy w wymiarze ponad 30 lat. Jest członkiem OFE, ale złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa. Chociaż ubezpieczony jako nauczyciel rozwiązał stosunek pracy za porozumieniem stron, uczynił to na swój wniosek. W doktrynie ugruntowanym jest zaś stanowisko, że za rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela (przesłanka z art. 88 Karty Nauczyciela) można uznać również rozwiązanie stosunku pracy w trybie określonym w art. 23 ust. 4 pkt 1 Karty Nauczyciela, tj. na mocy porozumienia stron, pod warunkiem jednak, że wniosek o rozwiązanie stosunku pracy złożył sam nauczyciel. Okoliczność ta winna zostać wskazana w świadectwie pracy, tak jak miało to miejsce w sytuacji ubezpieczonego. Sąd Okręgowy uznał więc, że istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się wyłącznie do oceny prawidłowości odmowy ubezpieczonemu J. K. prawa do emerytury, z uwagi na fakt, że w dacie złożenia wniosku (8 stycznia 2015r.) nie był on nauczycielem a Rektorem (...) w K.. Innymi słowy, ubezpieczony wniosku o emeryturę nie złożył bezpośrednio po rozwiązaniu umowy o pracę jako nauczyciel, co nastąpiło w dniu 31 października 2009r., lecz dopiero po dalszej kilkuletniej aktywności zawodowej, w toku której pracy nauczyciela nie wykonywał.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że kwestia dopuszczalności dalszego zatrudnienia nauczyciela, po rozwiązaniu przez niego stosunku pracy a przed złożeniem wniosku o emeryturę, jako warunku przyznania emerytury w trybie art. 88 Karty Nauczyciela nie jest nowa w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z 20 października 1999r. (sygn. II UKN 149/99, opubl. OSNP 2001/2/46) stwierdzono, że nie można wymagać od nauczyciela, z którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy, aby pozostawał bez pracy (środków utrzymania) do czasu zakończenia postępowania o przyznanie prawa do emerytury. Na tle tego stanowiska w niektórych orzeczeniach, zauważa się poszukiwanie szczególnego usprawiedliwienia dla dalszego zatrudnienia nauczyciela, mimo przysługiwania mu prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela po rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy. Nie jest to jednak konieczne, gdyż prawo do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela powstaje, gdy warunki dotyczące okresów zatrudnienia i pracy w szczególnym charakterze zostają spełnione do dnia ustania stosunku pracy nauczyciela (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 20 listopada 2001r., sygn. II UKN 626/00, opubl. OSNP 2003/16/390). Przepis art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela daje przywilej przejścia na emeryturę bez względu na wiek tym nauczycielom, którzy mają dłuższy niż wymagany przepisami ogólnymi okres zatrudnienia (30 lat zamiast wymaganych 20) i dłuższy okres pracy w szczególnym charakterze (20 lat zamiast wymaganych 15). Z tego przywileju może korzystać tylko nauczyciel, a więc warunki dotyczące posiadania wymaganych okresów muszą być spełnione do daty, do której osoba zainteresowana miała status nauczyciela w rozumieniu art. 1 Karty Nauczyciela.

Sąd I instancji uznał, że powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w przeważającym aktualnie orzecznictwie. W wyroku z 17 kwietnia 2009r. (sygn. I UK 299/08, opubl. LEX nr 1615105) Sąd Najwyższy przyjął, że pozostawanie w innym zatrudnieniu po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia czy posiadanie innej podstawy ubezpieczenia nie stanowi przeszkody w nabyciu emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela (podobnie w wyroku z 11 marca 2009r., sygn. II UK 239/08, opubl. OSNP 2010/19-20/245). W stanach faktycznych będących podstawą wyrokowania, wnioskodawcy po ustaniu stosunku pracy w charakterze nauczyciela, nadal kontynuowali

aktywność zawodową i podlegali ubezpieczeniu społecznemu jako osoba duchowna oraz jako sekretarz zarządu regionu NSZZ "Solidarność", a dopiero w późniejszym okresie złożyli wnioski o emeryturę. W wyroku z 24 marca 2009r. (sygn. I UK 269/08, opubl. OSNP 2010/19-20/248) Sąd Najwyższy przyjął, że warunkiem nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela jest rozwiązanie stosunku pracy nauczycielskiej i spełnianie w dniu rozwiązania stosunku pracy warunków dotyczących stażu pracy, natomiast obojętne jest to, czy następnie ubezpieczony (nauczyciel) pozostawał bez pracy, czy podjął pracę (i w jakim charakterze) oraz jaki był jego status pracowniczy w dniu złożenia wniosku o emeryturę nauczycielką. W sprawie tej po ustaniu zatrudnienia uprawniającym do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela nauczycielka następnego dnia podjęła zatrudnienie w innej placówce oświatowej.

Wyżej zaprezentowana wykładnia, w ocenie Sądu Okręgowego, zgodna jest z literalną treścią przepisu. Uprawnione było więc stwierdzenie, że prawo do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela nauczyciel nabywa po rozwiązaniu stosunku pracy, jeżeli do tego momentu posiadał wystarczający szczególny staż nauczycielski oraz dalszy ogólny. Natomiast wszelkie inne warunki stawiane przez organ rentowy, tj. aby ubezpieczony nie pozostawał w zatrudnieniu, nie mają prawnego znaczenia, a wynikają z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Celem tej regulacji umożliwiającej uzyskanie emerytury za szczególny okres pracy, w zakresie stosunku pracy jest tylko jego rozwiązanie. Gdy do tego dochodzi na wniosek nauczyciela albo w innych sytuacjach określonych w art. 88 Karty Nauczyciela, to jest to zdarzenie wystarczające, stanowiące jednocześnie spełnienie pozytywnej przesłanki warunkującej powstanie prawa do emerytury. Istota regulacji o rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy sprowadza się do zwolnienia stanowiska przez rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela. Jest to więc moment, w którym przestaje istnieć stosunek pracy i dla pracodawcy (szkoły) sytuacja jest taka, że może zatrudnić innego nauczyciela.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności strony za wynik procesu (art. 98 k.p.c.). Tym samym Sąd, na podstawie przepisu § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 461 z późn.zm.), zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego w całości nie zgodził się organ rentowy. W wywiedzionej apelacji wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 88 ust. 2a ustawy Karta Nauczyciela w zw. z art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez uznanie, że nabycie prawa do emerytury nauczycielskiej nie jest uwarunkowane posiadaniem statusu nauczyciela bezpośrednio przed złożeniem wniosku o emeryturę podczas, gdy z przepisu tego wynika takie uwarunkowanie, i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury nauczycielskiej mimo niespełnienia tego warunku.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację J. K. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz od organu rentowego kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie. W ocenie Sądu odwoławczego – wbrew zarzutom apelacji – orzeczenie Sądu Okręgowego jest prawidłowe. W szczególności Sąd I instancji dokonał poprawnej i wyczerpującej wykładni art. 88 ust. 2a ustawy Karta Nauczyciela, popierając swoje rozważania ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oraz odniósł się do sytuacji prawnej ubezpieczonego, w konsekwencji właściwie oceniając spełnienie przez niego przesłanek koniecznych do przyznania emerytury bez względu na wiek. Sąd Apelacyjny ustalenia oraz rozważania prawne Sądu I instancji uznał i przyjął za własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania.

W świetle zarzutów apelacji oraz dotychczasowego postępowania, należało rozważyć, czy ubezpieczony spełnia określone prawem wymagania do przyznania emerytury, mimo że w dacie składania wniosku nie był nauczycielem.

Należało przy tym mieć na względzie, że jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, problematyka ta była już przedmiotem szerokiej analizy Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy stwierdził, że nie można wymagać od nauczyciela, z którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy, aby pozostawał bez pracy (środków utrzymania) do czasu zakończenia postępowania o przyznanie prawa do emerytury (II UKN 149/99, opubl. OSNP 2001/2/46). Ponadto pozostawanie w innym zatrudnieniu po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia czy posiadanie innej podstawy ubezpieczenia nie stanowi przeszkody w nabyciu emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela (I UK 299/08, opubl. LEX nr 1615105). Obojętne jest bowiem to, czy ubezpieczony (nauczyciel) pozostawał bez pracy, czy podjął pracę (i w jakim charakterze) oraz jaki był jego status pracowniczy w dniu złożenia wniosku o emeryturę nauczycielską (I UK 269/08, opubl. OSNP 2010/19-20/248).

Należy podkreślić, że również sama treść art. 88 ust. 1 nie pozwala na przyjęcie stanowiska apelującego i wyraźnie wskazuje, że Sąd I instancji nie naruszył prawa materialnego. Uprawnionymi bowiem do emerytury bez względu na wiek, zgodnie z treścią tego przepisu, są nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Ustawodawca zatem dopuszcza, że osoba ubiegająca się o emeryturę nauczycielską mogła przez 10 lat wykonywać inną pracę, a jednocześnie nabyć prawo do emerytury nauczycielskiej.

W świetle powyższego, należało uznać, że ubezpieczony mógł pozostawać w innym zatrudnieniu (w niniejszej sprawie – rektor), po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia. Nie stanowi bowiem taka sytuacja w świetle prawa przeszkody do nabycia emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, co też dostatecznie jasno wykazał Sąd Okręgowy. Zatem, w świetle precyzyjnych ustaleń i wyczerpującego uzasadnienia Sądu I instancji, Sąd Apelacyjny za niezasadny uznał wniosek apelacji. Ponadto w ocenie Sądu Odwoławczego, apelacja miała charakter polemiczny, zaś jej argumentacja sprowadzała się wyłącznie do kwestionowania prawidłowego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego.

Skoro więc ustalono, że ubezpieczony mógł wystąpić z wnioskiem o prawo do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela już po ustaniu stosunku pracy w charakterze nauczyciela, posiadając inne zatrudnienie, a jednocześnie spełniał ustawowe przesłanki do przyznania mu spornego świadczenia (na dzień 30 grudnia 2008 r.), należało przyznać mu emeryturę od 1 stycznia 2015 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację organu rentowego.

SSA Beata Górka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela

Horodnicka–Stelmaszczuk